

DECEMBER 2024

„Rozhodne najviac sa mi páči východo-slovenská krajina. Nemám vzťah k hlbokým údoliam, k priestorom, ktoré sú medzi vysokými horami. Pôsobia na mňa stiesňujúco, mám rád výhľad do väčších vzdialeností.“

Juraj Škatulár

Bol typickým mestským človekom, ktorého fascinácia zákutiami, historickými dominantami či uličkami rodného Prešova bola dobre známa a nakoniec aj pochopiteľná. „Mesto, Hlavná ulica, sa stali mojim osudom. Tu som sa hrával, tu som prežíval svoje najskôr detské a potom aj chlapčenské sny... V Prešove som prežil nezabudnuteľné roky a nevymenil by som ho ani za Havajské ostrovy“. Paralelne popri tom sa však s rovnakou vášňou vedel nadchýňať aj prírodou, ktorej malebnosť, rózovitosť, nuansy i premeny si najskôr zaznamenával in situ ako skice, aby ich následne v ateliéri prehodnotil a vybral definitívne verzie pre budúce obrazy. Svoje postrehy z potuliek po východoslovenskej krajine, zvečnil do stoviek komorných i väčších formátov, v ktorých badáme meniaci sa maliarov výtvarný výraz i rukopis. Čo ostáva nemenné, je jeho pretrvávajúci záujem zvečniť krajinu v jej podstate, zachytiť jedinečnosť daného momentu, ale i neopakovateľnej atmosféry.

Juraj Škatulár: Drienica

1965, olej, plátno, 67 x 85 cm, signované vľavo dole J. Škatulár,
O 715, A 1982

text: Mgr. Astrída Derfiňáková

V diele Drienica z roku 1965, badáme umelcov odklon od predchádzajúcej dekády, v ktorej prevládala expresívnejšia, pastózna maľba a uvoľnený až rozihraný rukopis. „Škatulár v tomto období štylizuje všetky obrazové zložky v jasne členených tvarových a farebných vzťahoch. Vznikajú tvarovo čisté, plošne členené krajinárske kompozície s prepracovanou farebnou výstavbou.“ (M. Hrebíčková, 1982).

Obdobné stvárnenie krajiny s civilizačnými atribútmi, s kombináciou čistých a kontúrovaných tvarov sa v jeho tvorbe objavujú aj v 70-tych rokoch (napr. Zima 1970, Priehrada 1971, Hory 1972, Výstavba závodu 1976). Napriek tomu sa dá konštatovať, že predmetné dielo je svojim spôsobom jedinečné v rámci Škatulárovej maliarskej tvorby.

Dôvodom je nielen výber ústredného motívu, ktorý de facto z 2/3 vypĺňa formát maľby, ale najmä kombinácia viacerých kompozičných princípov (plánu, rytmu, symetrie, kontrastu a proporcie). Ich uplatnením dostáva dielo zaujímavú priestorovú hĺbku, istú kompaktnosť, ale predovšetkým pozitívne tichú atmosféru, ktorú znásobuje skladba prevažne modrých pigmentov. Štylizované, s geometrickou presnosťou rozvrhnuté dedinské domčeky a hospodárske budovy, bez prítomnosti ľudskej štafáže, vytvárajú nevšednú až dekoratívne pôsobiacu mozaiku. Výrazné, ostré kontúry definujúce hranice tvarov v popredí (strechy chalúp), ktoré sú akoby v protipóle k jemne zvlnenému horizontu, dodávajú maľbe charakter ilustrácie.

„Jeho veľkou prednosťou bolo nie „rýchle“ maľovanie, ale pochopenie krajiny, jej tvarov, farieb, kompozície, schopnosť sa vžiť do krajiny a viesť s ňou dialóg.“ (J. Kundrík, 2002)

Veríme, že výberom diela a jeho prezentáciou v rámci cyklu Dielo mesiaca, prispejeme k príjemnej, pokojnej a pozitívnej atmosfére adventu a vianočných sviatkov.